

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Perustuslain 10 luvun 115 §:n mukainen muistutus

Allekirjoittaneet kansanedustajat pyytävät perustuslakivaliokuntaa tutkimaan, onko pääministeri Jyrki Katainen tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta olennaisesti rikkonut ministerin tehtävään kuuluvia velvollisuuksiaan tai menetellyt muutoin virkatoimissaan selvästi lainvastaisesti osallistuessaan rahoituksen järjestämiseen Sofos Oy:lle tulevaisuusselonteko-hankkeen toteuttamiseksi.

Tapahtumankuvaus

Valtioneuvoston kanslian sivuilla tätä hanketta kuvataan seuraavasti: ”Tutkimushankkeen valmistelu käynnistyi syksyllä 2011. Valtioneuvoston kanslia, Sitra, Suomen Akatemia ja Tekes allekirjoittivat sopimuksen tulevaisuusselonteko-hankkeen toteuttamisesta kansainväliseltä tutkimusryhmältä helmikuussa 2012. Kyseessä on seitsenhenkisen tutkimusryhmän 2-vuotinen tutkimushanke. Hankkeen vastuullinen toimittaja on Sofos Oy. Työryhmän työskentely jatkuu syksyllä 2013 pidettävään toiseen huippufoorumiin asti. Hankkeen loppuraportti julkaistaan vuonna 2013 laajalle kansainväliselle yleisölle tarkoitettuna akateemisena teoksena.

Hankkeen kokonaiskustannus on yhteensä enintään 800 000 euroa. Kyseessä on yhteisrahoitteinen tutkimus, jossa Sitran, Suomen Akatemian ja Tekesin osuus on yhteensä 700 000 euroa ja Sofos Oy:n 100 000 euroa.”¹

Pääministeri on valtioneuvoston kanslian päällikkö.

¹ Valtioneuvoston kanslian internetsivut per 3.3.2013

Valtioneuvosto nimittää tutkimuksen rahoittajiksi valittujen laitosten johdon seuraavasti:

1. Suomen Akatemia: Akatemiaa johtaa pääjohtaja, jonka valtioneuvosto nimittää enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Pääjohtaja ratkaisee Akatemialle kuuluvat asiat, jollei toisin säädetä tai johtosäännössä tai työjärjestyksessä toisin määrätä.²

2. Tekes: Kehittämiskeskuksella on johtokunta, jonka valtioneuvosto nimittää kolmeksi vuodeksi kerrallaan...Valtioneuvosto määrää johtokunnalle puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.³

3. Sitra: Hallitukseen kuuluu kuusi jäsentä. Valtiovarainministeriön, kauppaja- ja teollisuusministeriön sekä opetusministeriön tulee olla edustettuina hallituksessa. Yliasiainmies on hallituksen jäsen.⁴

Sofos Oy:n omistaa Pekka Himanen, jonka pääministeri Jyrki Katainen on julkisuuteen kertomansa mukaan tuntenut 10–20 vuotta ja jota hän tapaa säännöllisesti.

Pääministeri Jyrki Katainen on julkisuuteen kertonut tavanneensa yhdessä Pekka Himasen kanssa Sitran, Suomen Akatemian ja Tekesin edustajat tilaisuudessa, jossa keskusteltiin tutkimushankkeen rahoituksesta. Ennen rahoittajien tapaamista Katainen oli tavannut Pekka Himasen, jonka kanssa oli keskustellut hankkeesta ja sen rahoittamisesta.⁵

Tekesin tekemän rahoitusratkaisun perusteluissa todetaan seuraavaa:
”...VNK (Valtioneuvoston kanslia) on valinnut hankkeen toteuttajaksi

² Laki Suomen Akatemiasta 7 §

³ Laki Tekesistä, 5 §

⁴ Laki Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta, 10 §

⁵ IL 25.2.2013

Sofos Oy:n, joka osaltaan myös rahoittaa hanketta...hankkeen muina rahoittajina toimivat VNK:n kutsusta Tekes, Suomen Akatemia ja Sitra.”⁶ (alleviivaukset meidän)

Suomen Akatemian hallituksen puheenjohtaja Arto Mustajoki kommentoi menettelyä seuraavasti: ”Valtioneuvoston kanslia oli hankkeen tilaaja, mikä pistää paineita päätöksentekoon...” Samaisessa artikkelissa hän piti kyseenalaisena ylhäältäpäin ohjailua.⁷ Helsingin sanomille hän lausui tapahtuneesta: ” ... kun paikalla rahaa pyytämässä oli Himasen lisäksi muun muassa pääministeri itse, oli tilanteessa vaikea sanoa, että hanke on huono, eikä sitä haluta rahoittaa.”⁸ Tämän lisäksi hän lausui, että, että asia tuli Akatemialle yllättäen, eikä rahoitushakemus olisi tavanomaisessa menettelyssä menestynyt. Se käsiteltiin kuitenkin ohi normaalien menettelytapojen. Akatemia myönsi hankkeelle 150 000 euroa.⁹

Tekesin pääjohtajana tapahtuma-aikana ollut Veli-Pekka Saarnivaara totesi, että Tekes olisi halunnut kilpailuttaa tutkimuksen, jonka tekijäksi valittiin filosofi Pekka Himanen. Tekesin entisen pääjohtajan Veli-Pekka Saarnivaaran mukaan tämä kanta tehtiin hyvin selväksi asiasta käydyissä neuvotteluissa. ”Kyllä Tekes selvästi toi sen esiin, että hyvin mielellään me olisi kilpailutettu se. Katsottu, että ketkä ne maailmangurut ovat, jotka siihen otettaisiin mukaan, hän sanoo...Saarnivaara oli Tekesin pääjohtajana mukana rahoitusneuvotteluissa reilu vuosi sitten. Hän sanoo, että tilauksen sisällöllistä järkevyyttä pohdittiin vielä kokouksen jälkeenkin.”¹⁰

⁶ IL 28.2.2013

⁷ Yle uutiset 22.2.2013

⁸ HS 25.2.2013

⁹ KU 25.2.2013

¹⁰ YLE 25.2.2013

Yhteenveto

Sofos Oy:lle on myönnetty julkisia varoja yhteensä 700 000 euroa menettelyssä, jossa pääministeri Jyrki Katainen on aktiivisesti toiminut ja edistänyt ystävänsä omistaman Sofos Oy:n intressiä valitsemalla yhtiön suunnitellun tutkimushankkeen toteuttajaksi ja osallistumalla neuvotteluun, jossa valtioneuvoston nimitysvallan alaisten laitosten johtajille esitettiin Sofos Oy:n tutkimushankkeen rahoittamista siten, että hanketta ei kilpailuteta eikä hankkeen rahoittamisen arvioimiseen käytetä niitä tavanomaisia ja normaaleja käytäntöjä, joiden perusteella laitokset muuten valitsevat varoistaan rahoitettavat tutkimushankkeet.

Rikoslain 40 luvun 7 §: ”Jos virkamies hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä taikka aiheuttaakseen toiselle haittaa tai vahinkoa

1) rikkoo virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa osallistuessaan päätöksentekoon tai sen valmisteluun tai käyttäessään julkista valtaa muissa virkatehtävissään taikka

2) käyttää väärin asemaansa käskyvallassaan tai välittömässä valvonnassaan olevaan henkilöön nähden,

hänet on tuomittava *virka-aseman väärinkäytämisestä* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Virkamies voidaan tuomita myös viralta pantavaksi, jos rikos osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi tehtäväänsä.”

Rikoslain 40 luvun 10 §: ”Jos virkamies virkaansa toimittaessaan huolimattomuudesta muulla kuin 5 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla rikkoo virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa, eikä teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen, hänet on tuomittava *tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta* varoitukseen tai sakkoon.”

Me allekirjoittaneet kansanedustajat pyydämme perustuslakivaliokuntaa tutkimaan, onko pääministeri Jyrki Katainen rikkonut virkavelvollisuuttaan ryhtymällä edistämään Sofos Oy:n tutkimus hankkeen rahoitusta vastoin Suomen Akatemian, Sitran ja Tekesin omia määräyksiä tutkimusrahoitukseen osallistumisesta ja onko hän tässä menettelyssä muuten toiminut laillisesti ottaen huomioon perustuslain 6 §:ssä taatun yhdenvertaisuusperiaatteen.

Helsingissä 6. maaliskuuta 2013

Teuvo Hakkarainen (ps)

